

УДК 657

Сушинський Віталій, Штокайло Олександр, Співак Сергій

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**ОБЛІК ТА КОНТРОЛЬ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Sushunskiy Vitaliy, Shtokaylo Oleksandr, Spivak Serhii

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

**ACCOUNTING AND CONTROL OF OPERATING EXPENSES OF TRADING
COMPANIES**

Ефективний контроль витрат на комерційних підприємствах дійсно важливий для їх успіху. Витрати становлять значну частину загальних витрат підприємства, і їх оптимізація може значно підвищити фінансову ефективність.

Одним з важливих аспектів контролю витрат є ретельний аналіз і контроль всіх етапів ланцюжка поставок, від закупівлі товару до продажу. Ефективне управління запасами, управління товарними запасами та Оптимізація логістичних процесів можуть допомогти зменшити витрати на утримання складу та транспортування товарів.

Також важливо впроваджувати сучасні інформаційні технології в бухгалтерський облік та аналіз витрат. Спеціалізовані програмні рішення дозволяють автоматизувати багато повсякденних процесів і отримувати оперативну інформацію про витрати. Це дозволяє приймати швидкі та обґрунтовані адміністративні рішення. Також необхідно враховувати фактори, що впливають на вартість товарів, такі як курси валют, податкові ставки та цінова політика постачальників. А також розробляти стратегії, спрямовані на мінімізацію ризиків і максимізацію ефективності.

Сутність і класифікація витрат важлива для правильної організації бухгалтерського обліку на комерційних підприємствах. Витрати можуть бути класифіковані за різними критеріями: функціональної приналежності, походженням, тимчасовим характером і т. д. В основному витратами вважаються грошові або матеріальні ресурси, які витрачаються на виробництво товарів або послуг.

В Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” наведено визначення цієї категорії “витрати – зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов’язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення між власниками)” [1, с. 341].

С.Ф. Голов, В.І. Єфименко трактують витрати як зменшення активів або збільшення зобов’язань в ході господарської діяльності з метою отримання прибутку в майбутньому періоді (неспоживчі витрати) або отримання доходу в звітному періоді (споживчі витрати) [2, с. 215], яке в цілому відповідає нормативному визначенню.

Повна і достовірна інформація про склад витрат торгового підприємства є запорукою ефективного управління. Недостатня інформація може призвести до невирішених економічних проблем і ускладнити процес управління.

Загалом класифікацію витрат підприємств торгівлі описано у “Методичних рекомендаціях з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності”, затверджених наказом № 2002-5-22 Міністерства економіки та європейської інтеграції України № 145 [3].

Щоб вирішити цю проблему, вам потрібно розглянути кілька можливостей:

1. Розширення статей витрат: Збільшення деталізації статей витрат підвищує рівень деталізації та точності інформації про витрати. Наприклад, розділіть витрати на категорії за функціональним призначенням (покупка товарів, реклама, заробітна плата і т. д.). Це допоможе вам точно зрозуміти, куди спрямовуються ресурси вашої компанії.

2. Автоматизація бухгалтерського обліку: використання спеціалізованих програмних засобів для розрахунку собівартості може значно полегшити процес збору та аналізу інформації. За допомогою автоматизованих систем ви зможете швидше і ефективніше відстежувати витрати і формувати звіти для прийняття адміністративних рішень.

3. Аналіз та контроль витрат: періодичний аналіз та контроль витрат дозволяє виявити витрати, які з часом можуть виявитися непотрібними або неефективними, та вжити заходів для їх оптимізації.

4. Інвестиції в розвиток людських ресурсів: керівні організації можуть інвестувати в навчання з управління витратами на робочу силу, щоб забезпечити знання та навички, необхідні для ефективного управління ресурсами підприємства.

Ці заходи можуть сприяти поліпшенню контролю та управління витратами у торговельних підприємствах та забезпечити більш ефективне використання їх ресурсів.

Об'єднання класифікаційної ознаки за підгалуззями з класифікацією за ланками торгівлі може виявитися не завжди доцільним, особливо якщо розглядати це з погляду деталізації та аналізу витрат. Замість того, щоб об'єднувати класифікаційні ознаки, можна розглянути роздільний підхід, де класифікація за підгалуззями та за ланками торгівлі застосовується окремо. Це дозволить забезпечити більшу гнучкість та точність в аналізі витрат.

Наприклад, класифікації підгалузей можуть бути корисними для окремого аналізу витрат для кожної конкретної галузі, але вони можуть відрізнитися за своєю природою та специфікою. У той же час класифікація за торговими зв'язками допомагає в аналізі окремих витрат і реалізації товарів на кожному етапі ланцюжка поставок.

Такий індивідуальний підхід корисний, оскільки дозволяє краще враховувати унікальні аспекти кожної торгової компанії та її бізнес-процесів.

Наше дослідження ясно показує необхідність вдосконалення систем контролю витрат в компаніях роздрібної торгівлі. Очевидно, що традиційна бухгалтерська інформація не забезпечує достатньої підтримки для ефективного управління в умовах ринкової економіки

У цьому напрямку важлива розробка нових методологій обліку витрат на звернення, адаптація до сучасних вимог користувачів і перехід до складних багатофункціональних підсистем управління, такі методології повинні забезпечити систему необхідних рішень в області зниження витрат на дистрибуцію і сприяти досягненню очікуваного збільшення обсягу продажів і прибутковості.

Слід також зазначити, що кожна галузь бухгалтерського обліку повинна базуватися на певних принципах, методах та концептуальних засадах для забезпечення їх взаємодії та загальної ефективності. Це означає, що нові методології бухгалтерського обліку повинні ретельно розроблятися та впроваджуватися з урахуванням усіх цих аспектів.

В результаті вдосконалення системи контролю витрат торгових компаній допоможе підвищити конкурентоспроможність і забезпечити більш ефективне використання ресурсів.

Оцінка вхідної бухгалтерської інформації є важливим кроком для забезпечення ефективного управління торговими компаніями. Для цього ви можете використовувати різні показники, які характеризують якість, ефективність використання і рентабельність цієї інформації. Ось деякі з них:

- Якість бухгалтерської інформації;
- точність і достовірність фінансових звітів;
- чіткість та повнота інформації;
- вчасність подання фінансової звітності;
- відповідність стандартам бухгалтерського обліку.

- Ефективність використання інформації:
- здатність інформації допомагати в ухваленні управлінських рішень;
- рівень задоволеності користувачів інформацією;
- швидкість та ефективність аналізу та обробки інформації.
- Економічність:
- вартість збирання та обробки інформації;
- відношення витрат на управління до загального обсягу оборотів підприємства;
- ефективність використання ресурсів на підтримку облікової системи.

Проаналізувавши інформацію з використанням цих показників, можна зробити висновки про її якість і використання на різних рівнях організації торгових підприємств. Це допоможе вдосконалити систему бухгалтерського обліку та забезпечити більш ефективне управління.

Структурована концептуальна основа методології обліку витрат на дистрибуцію в торгівлі відображає сукупність взаємопов'язаних елементів, які формують безперервний процес виконання функцій обліку, аналізу та управління витратами на дистрибуцію на підприємствах торгівлі. Цей метод охоплює багато аспектів, таких як збір інформації, аналіз, оцінка якості, прогнозування та прийняття управлінських рішень.

Для цього методу потрібна достатня кількість інструментів для відображення інформації в необхідному розділі аналізу. Це дозволяє менеджерам отримувати обґрунтовані дані для прийняття рішень на всіх рівнях управління та контролювати бізнес-процеси системи переміщення товарів. Використовуючи цю технологію, торгові компанії можуть ефективно контролювати витрати на дистрибуцію, забезпечувати раціональне використання ресурсів і досягати бажаних результатів. Такий підхід дозволяє компаніям бути конкурентоспроможними і адаптуватися до змін ринкових умов.

Список використаних джерел:

1. Верига Ю.А. Бухгалтерський облік: нормативно-правові документи. Коментар: Навч. пос. (для студ. вищ. навч. зал.) / Ю.А. Верига, Г.І. Зима – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 656 с.
2. Голов С.Ф., Єфименко В.І. Фінансовий та управлінський облік. – К.: ТОВ “Автоінтерсервік”, 1996. – 544 с.
3. Корольок Т., Співак С. (2022). Сутність, значення та обліковоінформаційне забезпечення процесу контролінгу. Галицький економічний вісник, 5–6 (78–79), 58-64. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/40828/2/GEB_2022v78-79n5-6_Korolyuk_T-Essence_importance_and_accounting_58-64.pdf